

Представљена монографија „Војна служба безбедности у Србији“

Разоткривање тајни

У Дому војске у Београду представљена је монографија „Војна служба безбедности у Србији“, аутора Светка Ковача и Ирене Поповић Григоров.

Књига је израз жеље да се прикаже историјски пут и најзначајнија питања којима се служба бавила у најтежим временима, али и воље да се отворе врата широј јавности и открију неке од добро чуваних тајни.

Како је на представљању монографије истакао Светко Ковач, један од аутора и директор ВБА, књига пружа прилику да се сагледа историјски развој војне службе безбедности, делокруг и надлежности, механизми контроле, организација и руковођење и друга питања од значаја за њен рад.

– У монографији је наведено неколико интересантних случајева, као и сегменти неких од њих, или смо повезивали сличне теме, као што су прикази како је служба безбедности пресецала везе између агената и обавештајних служби. То даје веома интересантну лепезу како је све изгледало од првих дана до модерних времена – нагласио је Ковач, указујући да ово дело чини јединственим и чињеница да су скоро сва документа и подаци који су у њој објављени из архива ВБА и први пут су доступни јавности. Он је, такође, изразио очекивање да ће књига бити интересантна и стручној и широј јавности, али и инспирација за многе истраживаче који ће моћи да анализирају улогу и утицај војне службе безбедности у појединим преломним историјским тренуцима.

Операције и досијеи

У жељи да се склопи целовита слика о развоју војне службе безбедности у Србији, коју су увек пратиле тајне и мистерије, према речима Ирене Поповић Григоров, аутори су пошли од делића мозаика и фрагментата догађаја који су расути у времену.

– Оно што ову књигу чини другачијом је то што смо у њој први пут јавно, на основу аутентичних докумената, приказали неколико најзначајнијих операција које је водила та служба, као и то што смо издвојили неке карактеристичне случајеве агентурног деловања за потребе страних обавештајних служби, деловање илегалних терористичких и других

организација у војсци, спречавање убацивања шпијунско-диверзантских група у земљу, као и терористичке делатности албанских сепаратиста на Косову и Метохији деведесетих година прошлог века – истакала је Ирена Поповић Григоров, додајући да је за јавност, можда, најзанимљивији део који се односи на досијее који су настали као резултат рада војне службе безбедности који се чувају у специјализованом војном архиву, од којих су најстарији из времена Гестапоа. Важан део монографије посвећен је људима чији је рад обележио ту службу и у чијим је животним причама и судбинама садржана права историје службе.

Нова историографска читања

Говорећи о историографској вредности књиге, рецензент историчар др Бојан Димитријевић изразио је посебно задовољство што је био у прилици да ради на историјској грађи која до сада није презентована јавности.

ПРИМЕНА И КОНТРОЛА ПОСЕБНИХ МЕРА

Најосетљивији део рада службе, свакако је примена посебних метода и средстава рада, као и контрола њихове примене и та област први пут је нормативно уређена 1959. године. То питање је детаљније уређено каснијим упутствима (из 1976. и 1986. године), а од 2002. године те мере се примењују искључиво по одлуци суда, док су их раније одобравали министар одбране, начелник Генералштаба и команданти армија.

Контрола рада војне службе безбедности, која је раније била предмет упутстава и правила о раду, уређена је законским нормама 2002, 2007. и 2009. године, када су утврђени механизми контроле рада војне службе безбедности, координација рада и начини управљања и руковођења службама безбедности.

ПЕРИОДИ РАЗВОЈА СЛУЖБЕ

Хронолошки, садржај је конципиран у осам периода, у којима је служба мењала назив: (1) Војна служба безбедности у Кнежевини и Краљевини Србији, (2) Војна служба безбедности у Краљевини Југославији, (3) Одељење заштите народа – ОЗН-а, (4) Контраобавештајна служба – КОС, (5) Органи безбедности ЈНА, (6) Органи безбедности ВЈ, (7) Војна служба безбедности СРЈ и (8) Војнобезбедносна агенција, као најновији и најмодернији облик организовања и функционисања војне службе безбедности.

Уз то, прави куриозитет су и два посебна поглавља у којима су приказана оперативно-техничка средства која су коришћена у ранијем периоду, као и начин формирања документације, односно досијеа и архивска грађа војне службе безбедности.

У предговору књиге аутори указују на то да се дело круг и надлежност војних служби безбедности нису значајније мењали током времена, увек са циљем да заштите војску и систем одбране од актуелних претњи у одређеном периоду.

– Монографија је право откриће у области војне историографије на овим просторима и она ће имати више читања, јер ће је свако читати на свој начин. Реч је о избалансираној историји војнобезбедносне службе, и даје основу како је контраобавештајна служба постојала када служба безбедности, де факто, није – оценио је Димитријевић, истичући да дело истовремено развештава низ негативних стереотипа и презентује службу у новом и комплексном свету, у којем су нови изазови мета рада ВБА.

Према речима директора Медија центра „Одбрана“ потпуковника Славољуба Марковића, дело које бележи два века дугу историју војнобезбедносне службе богато је илустровано и значајан је допринос у монографској едисији те издавачке куће.

У настајању монографије коришћена је архивска грађа Војнобезбедносне агенције, као и раније објављене монографије Историјски развој безбедности оружаних снага СФРЈ од 1945. до 1980. године и Војна безбедност из 1986. године.

На промоцији су одломке из монографије читали глумци Лазар Ристовски, Иван Михаиловић и Драгана Дабовић. ■

Биљана МИЉИЋ

Снимио Горан СТАНКОВИЋ